Trollhättans Stad

Miljökonsekvensbeskrivning

Fördjupad översiktsplan för Trollhättans mindre tätorter

Komplettering till miljökonsekvensbeskrivning för Översiktsplan 2013: Plats för framtiden

Granskningshandling
2026-10-05

Innehåll

Sammanfattning av planförslaget....3
Sammanfattning av miljökonsekvenser....5
Avgränsningar....5
Alternativ....6
Miljöeffekter till följd av ändring av översiktsplanen....8
Påverkan på miljökvalitetsmål....10
Påverkan på områden klassade enligt Miljöbalkens sjunde kapitel....11

Sammanfattning av planförslaget

Denna miljöbedömning kompletterar miljökonsekvensbeskrivningen för den kommunövergripande översiktsplanen som planförslaget ändrar. I dokumentet redovisas en bedömning av miljökonsekvenser som kan antas till följd av planförslaget och hur detta påverkar konsekvenserna för översiktsplanen som helhet.

Den fördjupade översiktsplanen för Trollhättans mindre tätorter syftar till att förtydliga vad den politiska inriktningen om *en levande landsbygd och växande småtätorter* i översiktsplanen innebär i avseende om hur tätorterna ska utvecklas. Planförslaget förtydligar vad som avses med tätortsutveckling genom nya geografiska avgränsningar för alla tätorter (så kallade samhällsutvecklingsområden), inom vilka orterna föreslås växa och utvecklas. Planförslaget möjliggör för prövning av ny bebyggelse inom samhällsutvecklingsområdet, men utveckling föreslås genom så kallade utbyggnadsområden. Den fördjupande översiktsplanen ska läsas tillsammans med den kommunövergripande översiktsplanen och prövningar där översiktsplanen är vägledande ska även göras med hänsyn till andra kommunala styrdokument.

För att utreda planförslagets miljöpåverkan jämförs planförslaget med två scenarion; den kommunövergripande översiktsplanen *Översiktsplan 2013: Plats för framtiden* som planförslaget ändrar samt ett trendscenario som utgår från att faktisk utbyggnad och befolkningstillväxt mellan åren 2015–2025. Jämförelserna görs för de mindre tätorterna som ändringen berör.

Tabell 1. Jämförelse mellan Översiktsplan 2013, planförslaget och utvecklingstrenden mellan 2015–2025.

Scenario	ÖP 2013	FÖP	Trend
Målår/intervall	2030	2050	2015-2025
Invånarantal i kommunens mindre tätorter vid målår	Mål att växa med cirka 1500–2000 fler boende (i de mindre tätorter och landsbygden i övrigt). Proportionerlig tillväxt innebär cirka 900 fler boende i de mindre tätorterna, exklusive Sjölanda. Möjlighet att växa mer inom tätortavgränsningen.	Mål om invånarantal och proportionerlig tillväxt ändras inte och möjliggörs för, men har inte varit i fokus. Möjlighet att växa mer än mål i ÖP 2013, men mindre än vad som var möjligt inom tätortsavgränsningen för ÖP 2013.	Ökning med cirka 22 invånare per år i de mindre tätorterna, exklusive Sjölanda. Fortsatt ökning enligt trenden ger cirka 550 fler boende i de mindre tätorterna till år 2050.

Antal bostäder i kommunens mindre tätorter vid målår	Mål att växa med cirka 1000 nya bostäder (i de mindre tätorter och landsbygden i övrigt, varav 400 bostäder Sjölanda). Proportionerlig tillväxt innebär cirka 400 fler bostäder i de mindre tätorterna, exklusive Sjölanda. Möjlighet att växa mer inom tätortavgränsningen.	Mål om antal bostäder saknas. Möjlighet att bygga i alla tätorter ska finnas. Plats för cirka 1000 bostäder inom utvecklingsområdena och fler inom tätortsgränsen. Majoriteten av bostäderna i Upphärad. Plats för färre bostäder inom gränsen för tätortens utveckling jämfört med ÖP 2013.	Ökning med cirka 13 bostäder per år i de mindre tätorterna, exklusive Sjölanda. Fortsatt ökning enligt trenden ger cirka 325 fler bostäder i de mindre tätorterna till år 2050.
Utbyggnadsstruktur	Ny bebyggelse koncentreras till tätorterna (inklusive Norra Björke och Sjölanda), men inom relativt omfattande tätortsavgränsningar. Fördelning mellan tätorter odefinierad förutom att Upphärad växer kraftigt i samband med tågstopp. Även Sjuntorp antas kunna växa som följd av ett tågstopp i Upphärad. Sjölanda utvecklas för att stärka serviceunderlaget i Sjuntorp. Inriktningar för jordbruksmark saknas generellt, både inom och utanför tätorterna.	Ny bebyggelse koncentreras till tätorterna (inklusive Norra Björke och Sjölanda). Gränsen för tätorterna koncentreras till mindre ytor. Upphärad växer kraftigt i samband med nytt tågstopp. Större bebyggelseutveckling i Velanda jämfört med Väne-Åsaka, Sjuntorp och Norra Björke. Sjuntorps möjlighet att växa begränsas av bland annat geotekniska förutsättningar, men kompletteras av bebyggelse i Sjölanda. Ianspråktagande av jordbruksmark tillåts inom tätorterna. Specifika markytor i tätorterna pekas ut som lämpliga att pröva för ny bebyggelse och till viss del annan utveckling.	Begränsad tillväxt i alla mindre tätorter. Velanda växer mest av tätorterna i relation till dess storlek. Tågstopp Upphärad fortsatt osäkert, vilket försvårar inriktning för den kortsiktiga utvecklingen av orten. Ny bebyggelse tillkommer till stor del utanför tätorterna genom mindre sammanhängande bostadsområden på övrig landsbygd. Jordbruksmark prövas för ianspråktagande i enskilda fall och utifrån politiska intressen.
Konsekvenser	Bättre förutsättningar för service och kollektiva transporter i de mindre tätorterna. Kraftig och snabb tillväxt som kan kräva att jordbruks- och skogsmark tas i anspråk. Större påfrestningar på gemensamma ytor samt ökad trängsel och buller.	Bättre förutsättningar för service och kollektiva transporter i de mindre tätorterna. Riktad utveckling som innebär att viss jordbruksmark tas i anspråk i tätorterna. Större påfrestningar på gemensamma ytor samt trängsel och buller, men ett uttalat fokus att värna livskvaliteter som grönska och rekreation.	Viss förbättring i förutsättningar för service och kollektiva transporter i de mindre tätorterna. Begränsad tillväxt i de mindre tätorterna. Offentlig service upprätthålls i alla mindre tätorter, till viss del drivet av opinionsbildning med risk för långsiktigt ekonomiskt ohållbart invånarunderlag.

Sammanfattning av miljökonsekvenser

Ett genomförande av översiktsplanen när det kommer till utveckling av de mindre tätorterna bedöms ej medföra en betydande miljöpåverkan. Detta är samma bedömning som gjordes av miljöpåverkan till följd av utveckling av de mindre tätorterna i *Översiktsplan 2013: Plats för framtiden.* Även om den samlade bedömningen är oförändrad så innebär planförslaget vissa skillnader i miljöpåverkan jämfört med gällande översiktsplan.

Planförslaget möjliggör för tätortsutveckling inom vissa markytor där gällande översiktsplan inte möjliggör för tätortsutveckling. Den stora skillnaden är dock att planförslaget inte möjliggör för tätortsutveckling inom stora markytor där gällande översiktsplan möjliggör för tätortsutveckling, eftersom tätorternas avgränsning har minskat.

Vid framtagande av planförslaget har kontinuerlig anpassning skett med hänsyn till påverkan på miljön. På så vis har behov av åtgärder och anpassning i samband med sammanställningen av miljökonsekvensbeskrivningen kunnat minimeras. Planförslaget har anpassats utifrån befintliga miljövärden och risk för påverkan i en högre detaljeringsgrad än gällande översiktsplan. I de fall där ytor som föreslås för utveckling ändå överlappar med ytor som innefattar högre miljövärden lyfts behov av hänsyn i samband med utvecklingen. Eftersom hänsyn till miljövärden är en del av inriktningen i planförslaget har bedömningen av miljöpåverkan gjorts utifrån att sådan hänsyn tas i genomförandet. Vilka specifika åtgärder som behövs utifrån risk för miljöpåverkan behöver vidare bedömas i andra processer, planer och program.

Avgränsning

Tidigt i processen med framtagande av fördjupad översiktsplan gjordes bedömningen att det fanns en risk för betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning skulle tas fram som bilaga till planen. Avgränsningssamråd med Länsstyrelsen hölls i september-oktober 2024. Inför granskningen har avgränsningen för den fördjupade översiktsplanen ändrats och miljöbedömningen har anpassats utifrån detta. Ett möte hölls med Länsstyrelsen den 15 maj 2026 om ändringarna som gjorts och planerades att göras och hur kommunen avsåg att gå vidare med miljöbedömningen i planprocessen. Anpassningar har gjorts utifrån synpunkter från Länsstyrelsen.

Sedan *Översiktsplan 2013: Plats för framtiden* antogs har miljöbalkens 6 kap. om miljöbedömningar ändrats. Denna miljöbedömning har utformats med hänsyn till miljöbalkens aktuella krav. Anpassningar har samtidigt gjorts med hänsyn till att miljöbedömningen avser en ändring av en översiktsplan vars miljökonsekvenser redan har bedömts.

Rimlighetsavgränsning

Bedömningen av miljöpåverkan för planförslaget görs med hänsyn till översiktsplanens detaljeringsgrad. Bedömningar som bättre görs i andra planer, program och prövningar föregås inte i planförslaget.

Planförslaget är en ändring av översiktsplanen och syftar huvudsakligen till att förtydliga hur de mindre tätorterna i kommunen ska växa inom ramen för översiktsplanens inriktning om en levande landsbygd och växande småtätorter. Översiktsplanens miljökonsekvenser bedömdes när översiktsplanen arbetades fram. Detta inkluderar omfattningen av tätorternas tillväxt, vilket inte ändras i någon påtaglig omfattning i planförslaget. På liknande sätt som att översiktsplanen ändras genom planförslaget är denna miljöbedömning en komplettering till miljökonsekvensbeskrivningen för översiktsplanen. Fokus läggs på att beskriva konsekvenserna av de ändringar som föreslås. Tidigare bedömningar omvärderas inte om det inte motiveras av ändringar som föreslås. Konsekvenser för översiktsplanen som helhet avseende de mindre tätorterna redovisas i detta dokument, men miljöbedömningarna behöver läsas tillsammans.

I översiktsplaneringen används underlag som ofta har en översiktlig detaljeringsnivå i enlighet med de bedömningsmetoder som använts när underlagen tagits fram. Det har inte funnits möjlighet, eller bedömts nödvändigt, att i arbetet med ändring av översiktsplanen ta fram mer detaljerade underlag för varje specifik yta där planförslaget föreslår eller möjliggör en utveckling. Med anledning av detta görs också bedömningen av miljöpåverkan huvudsakligen på en översiktlig nivå för planförslaget snarare än för varje specifik yta. Miljöpåverkan kommer vid behov att studeras vidare i efterföljande prövningar, bland annat i detaljplaner, där mer detaljerade frågor bättre kan bedömas.

Mellan samråd och granskning har planförslagets avgränsats till att enbart omfatta de mindre tätorterna. För hur landsbygden i övrigt ska utvecklas är Översiktsplan 2013: Plats för framtiden tills vidare vägledande. Det är således en betydlig mer avgränsad geografi som hanteras i granskningen än vad som hanterades i samrådet.

Även inom tätorterna har detaljeringsgraden i mark- och vattenanvändningskartan justerats inför granskningen. I granskningsförslaget redogörs för markanvändningen på en mer övergripande nivå. Avsikten med detta är att ge översiktsplanen den flexibilitet som den behöver för

att kunna vara vägledande över lång tid.

Inför granskningen avgränsas även konsekvensbedömningen av planförslaget. Fokus läggs på att bedöma miljöpåverkan enligt miljöbalken. Vissa andra konsekvenser redogörs också för men det görs ingen så kallad hållbarhetsbedömning som gjordes i samrådet. I hållbarhetsbedömningen gjordes en mer omfattande konsekvensbedömning som även innefattade sociala och ekonomiska konsekvenser. Denna avgränsning görs med hänsyn till projektets tillgängliga resurser.

Planeringsunderlag som använts för att göra bedömningar

Vid framtagande av planförslaget har en stor mängd planeringsunderlag används. Bedömningen av miljöpåverkan har till stor del gjorts utifrån dessa planeringsunderlag. Nedan lyfts de planeringsunderlag som haft störst påverkan på planförslaget och bedömningen av dess konsekvenser.

- Naturvärdesinventeringar (NVI) och andra naturmiljöunderlag, särskilt Naturvårdsplan (2016), Grönstrukturplan (2025) och skyddade områden enligt miljöbalken
- Friluftslivs- och rekreationsunderlag, särskilt Friluftsplan (2020), Parkprogram (2017) och Grönstrukturplan (2025)
- Underlag om vattenförekomster, vattenkvalitet samt vatten- och avloppssystemet, särskilt Vattentjänstplan (2025), Dagvattenstrategi (2021), vattenförekomster enligt VISS och miljökvalitetsnormer för vatten
- Skyfalls- och översvämningsunderlag, särskilt Översiktlig skyfallsstudie (2019)
- Jordbruksmarksinventeringar, särskilt Jordbruksmarkens värden i Trollhättans kommun (2023)
- Underlag om Trollhättans landskap och geografi, särskilt Integrerad landskapskaraktärsanalys (2024)
- Kulturmiljöinventeringar och kulturmiljöunderlag, särskilt Kulturmiljöutredning för Trollhättans småtätorter (2024) och riksintressen
- Befolkningsprognoser och bostadsförsörjningsunderlag, särskilt Handlingsplan för bostadsförsörjning (2026)
- Underlag om ras-, skred- och erosionsrisker, särskilt Översiktlig stabilitetskartering från MSB (numera MCF)
- Underlag om markmiljö och luft, särskilt EBH-kartan och miljökvalitetsnormer för luft
- Underlag om kommunikationer och viktig infrastruktur, särskilt riksintressen
- Översiktsplan 2013: Plats för framtiden (2014) med tillhörande bilagor

Planeringsförutsättningarna för landsbygden och de mindre tätorterna sammanfattades i bilagor till samrådet. Detta gjordes till stor del utifrån de planeringsunderlag som listades men även andra underlag.

Vidare har planförslaget även påverkats av befintliga detaljplaner, tidigare planprogram och pågående arbete med ny kommunövergripande översiktsplan. Planförslaget har även påverkats av tidigare politiska ställningstaganden. Dessa återfinns delvis i de kommunala styrdokument som listas ovan men även i andra styrdokument som inte innefattar planeringsunderlag.

Platsbesök har genomförts i alla tätorter med fokus på att bedöma lämpligheten att pröva föreslagen utveckling.

Använda underlag bedöms lämpliga för att bedöma risker för miljöpåverkan för en översiktsplan. För att kunna bedöma miljöpåverkan vid ett genomförande kan kompletteringar av underlagen krävas i samband med prövning av detaljplaner eller andra processer.

Alternativ

I framtagandet av planförslaget har alternativa inriktningar och förslag om utveckling beaktats. Här redogörs för de alternativ som valts bort men som ändå bedömts vara rimliga med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd. Även anledningen till att alternativen valts bort redogörs för. Planförslaget och val av alternativ har anpassats utifrån politisk viljeinriktning, gällande lagstiftning (särskilt 2 kap. plan- och bygglagen) och inkomna synpunkter under processen.

Alternativ 1: uppdelning i serviceorter och boendeorter

Ett alternativ som beaktats har varit att tydligare skilja mellan serviceorter och boendeorter och anpassa markanvändningen utifrån detta. Service och offentliga investeringar skulle då koncentreras till vissa orter, medan andra orter i större utsträckning skulle vara beroende av service i närliggande tätorter. Alternativet har inte varit aktuellt eftersom den politiska inriktningen är att service ska finnas i fler tätorter. Det förutsätter att alla tätorter ges möjlighet att växa och utvecklas, både med bostäder och service.

På en övergripande nivå bedöms miljöpåverkan vara liknande som för planförslaget. Miljöpåverkan i detta scenario beror i hög utsträckning på rollfördelningen mellan orterna och utan ett konkret förslag går det inte att bedöma konsekvenserna närmare. Den största skillnaden hade sannolikt varit förändrade resmönster och därmed påverkan på människors vardag samt utsläpp av växthusgaser.

Alternativ 2: alternativa utvecklingsområden i tätorterna

Under planprocessen har alternativa utvecklingsområden beaktats, ibland övergripande och ibland mer ingående. I granskningsförslaget har utvecklingsområden valts för att hålla ihop bebyggelsen, använda befintlig infrastruktur och skapa bättre förutsättningar för service och investeringar. Hänsyn har också tagits till markägande och den fördjupade översiktsplanens tidsperspektiv. Under arbetet har ett flertal potentiella utvecklingsområden prövats men valts bort efter en samlad bedömning.

Samrådsförslaget kan ses som ett alternativ på utvecklingsområden. De områden som redovisas i granskningsförslaget bedöms sammantaget vara de mest lämpliga för den utveckling som planen syftar till att möjliggöra, utifrån såväl strategiska som miljömässiga och praktiska förutsättningar.

På en övergripande nivå bedöms miljöpåverkan för detta alternativ vara liknande som för planförslaget. Men beroende på vilka värden som prioriterats hade miljöpåverkan kunnat bli både mindre och större i vissa avseenden. Exempelvis hade bevarande av jordbruksmark inom tätorterna kunnat ge en lägre påverkan på hushållning med mark och resurser, men på bekostnad av högre påverkan på exempelvis natur- och rekreationsvärden då annan mark hade behövt tas i anspråk för att kunna utveckla orterna.

Alternativ 3: Alternativa eller oförändrade tätortsavgränsningar

Annorlunda utformning av tätorternas avgränsningar är möjligt och hade troligtvis även inneburit en annan miljöpåverkan. De slutgiltiga avgränsningarna i planförslaget har tagits fram med hänsyn till en mängd faktorer så som naturvärden, geoteknik, befintlig bebyggelse, politisk inriktning för utveckling samt en rimlighetsbedömning av tillväxttakt inom planförslagets tidsram. Alternativa prioriteringar är möjligt, vilket kan ge både högre och lägre miljöpåverkan i olika avseenden.

Ett alternativ hade också varit att inte ändra tätortsavgränsningarna och använda samma gräns som i *Översiktsplan 2013: Plats för framtiden*, det skulle ge större ytor för utveckling och en mer utspridd bebyggelse. Om framtida bebyggelseutveckling antas vara samma i omfattning oavsett tätortsavgränsning antas en förminskning av tätortsavgränsningarna ändå innebära en liknande miljöpåverkan. Om bebyggelseutvecklingen blir så omfattande att områden med höga miljövärden behöver tas i anspråk inom samhällsutvecklingsområdena kan det vara aktuellt att ändra tätortsavgränsningarna snarare än att tillåta sådan utveckling.

Nollalternativ – om planförslaget inte genomförs

Om planförslaget inte genomförs fortsätter utvecklingen av de mindre tätorterna att vägledas av *Översiktsplan 2013: Plats för framtiden*. Översiktsplanen har en tydlig ambition om en levande landsbygd men presenterar inte något förslag på markanvändning för kommunens mindre tätorter. Det kan medföra en mer utspridd bebyggelsestruktur, vilket kan motverka effektiv användning av befintlig infrastruktur och skapa sämre förutsättningar att stärka underlaget för service, kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik. En mer utspridd utveckling kan också leda till ett ökat transportbehov.

Miljöpåverkan i nollalternativet bedöms inte vara betydande, men jämfört med planförslaget innebär det en större osäkerhet kring utvecklingens lokalisering och konsekvenser.

Den faktiska bebyggelseutvecklingen på landsbygden och kommunens mindre tätorter påverkas i stor utsträckning av aktuella politiska intressen, marknadsförutsättningar, fastighetsägares initiativ och ideella krafter. Avsaknaden av ett markanvändningsförslag i översiktsplanen för att vägleda utvecklingen är en svaghet i nollalternativet som planförslaget bemöter.

Miljöeffekter till följd av ändring av översiktsplanen

Planförslaget innebär huvudsakligen ett förtydligande av var kommunen vill att tätorterna ska växa samt hur de ska växa. Detta innebär i sig varken en större eller mindre miljöpåverkan än gällande översiktsplan där det saknas en sådan precisering. De utvecklingsområden som föreslås i planförslaget hade till stor del varit möjliga att utveckla även inom ramen för den gällande översiktsplanen. Den största förändringen är att avgränsningarna för tätorternas utveckling har minskat, vilket antas bidra med en lägre miljöpåverkan eftersom påverkan sker inom en mer begränsad yta. Samtidigt förväntas den faktiska bebyggelseutvecklingen vara ungefär samma som tidigare.

Att förtydliga var kommunen vill att tätortsutvecklingen koncentreras skapar en större förutsägbarhet i var utvecklingen kommer att ske. Förslaget till ändring av översiktsplanen bedöms inte förändra den bedömning som gjordes i gällande översiktsplan; att föreslagen utveckling av de mindre tätorterna inte medför en betydande miljöpåverkan. Om något så minskar osäkerheten kring översiktsplanen miljöpåverkan.

Bebyggelseutveckling enligt planförslaget kommer att prövas i detaljplan eller har redan prövats i detaljplan. I detaljplaner kan en bättre bedömning göras av behov av anpassning och åtgärder för att minimera miljöpåverkan från specifik utveckling. Det bedöms möjligt att genomföra en utveckling i enlighet med den fördjupade översiktsplanen utan att orsaka en betydande miljöpåverkan, även om behov av anpassning och åtgärder kan finnas i efterföljande planering.

Underlagen som använts i konsekvensbedömningen av planförslaget är övergripande och markanvändningsytorna är schematiskt ritande. Om genomförande är lämpligt eller inte, samt i olika omfattning och med vilken anpassning, bedöms bättre i det enskilda fallet i senare planeringsskeden. Ändringen av översiktsplanen föregår inte efterföljande planeringsskeden i bedömning av exakt vilka markytor som kan ianspråktas med hänsyn till miljöpåverkan.

Befolkning och människors hälsa

Föreslagen utveckling av tätorterna är inte av sådan karaktär eller omfattning att det bedöms finnas risk för betydande negativ påverkan på människors hälsa.

En viss ökning av trafik kan förväntas med fler bostäder och verksamheter och då även en ökad bullerpåverkan, men inte av sådan omfattning att buller kan antas öka i sådan grad att den påverkar människors hälsa negativt.

En ökning av trafik kan också påverka trafiksäkerheten i orterna. Vid behov kommer åtgärder göras i trafiksystemet för att minska risken för olyckor. Detta behov bedöms bäst i efterföljande planeringsskeden. Genom att hålla ihop bebyggelsen, öka tätheten i orten och fortsätta utveckling förutsättningar för gång och cykel minskar bilberoendet och förutsättningar för barns självständighet ökar. Detta kan ha positiva hälsoeffekter.

Ambitionen i planförslaget är att skapa bättre förutsättningar för rekreation samt tillskapa mer grönska. Med ett ökat antal bostäder och invånare ökar även behovet av dessa funktioner. Det finns en risk att områden med grönvärden idag kan påverkas negativt om de tas i anspråk för bebyggelse, men planförslaget föreslår ingen exploatering av områden med kända höga natur- eller rekreationsvärden. För orternas befolkning som helhet antas en positiv effekt vid planens genomförande.

Med ett större antal bostäder i tätorterna kommer en påverkan på boendemiljöer och livsmiljöer ske, men denna påverkan bedöms inte vara av sådan karaktär att det finns en risk för betydande negativ påverkan på befintliga boende- och livsmiljöer. Ny bebyggelse ska enligt förslaget bygga vidare på befintliga strukturer och karaktärer i tätorterna. Bedömningen är att ett ökat antal bostäder är nödvändigt för att upprätthålla och stärka de tätortskvaliteter som skapar attraktiva livsmiljöer.

Djur, växter och biologisk mångfald

Planförslaget innebär att såväl jordbruksmark som skogsmark tas i anspråk för ny bebyggelse. Samhällsutvecklingsområdena för de mindre tätorterna överlappar i vissa fall områden med högre naturvärden (naturvärdesklass 2–3). Planförslaget möjliggör för prövning av ny bebyggelse inom samhällsutvecklingsområdet, men utveckling föreslås inom utbyggnadsområdena. Att ett område ligger inom samhällsutvecklingsområdet ger ingen garanti för att det är möjligt eller lämpligt att pröva en utveckling på platsen. Samhällsutvecklingsområdena/tätorterna ska även innefatta naturvärden, rekreationsvärden med mera som en del i planförslaget. Prövningar behöver göras utifrån den specifika platsens förutsättningar såväl som ortens och områdets behov.

Specifika utvecklingsområden har huvudsakligen inte pekats ut där det finns höga naturvärden. I vissa fall överlappar utvecklingsområden delvis med områden med högre, påtagligt eller visst naturvärde (naturvärdesklass 2–4). Utvecklingsområdena innebär inte att naturvärdena kommer att förvinna när platsen utvecklas. Hänsyn ska tas till naturvärdena vid efterföljande detaljplaneläggning enligt planförslaget. Behov av bevarande, anpassning och kompensationsåtgärder bedöms bättre i detaljplaneringen. Detta inkluderar påverkan på specifika skyddade arter och lokala bestånd. Det finns

inte några kända kumulativa effekter på specifika arter eller bestånd.

Den enda platsen där ett utvecklingsområde överlappar ett område med högre naturvärden (naturvärdesklass 2) är vid Sjuntorps fabriker. Utvecklingsinriktningen för Sjuntorps fabriker är att utveckla platsen i linje med befintliga och historiska kultur- och naturvärden. Ett utvecklingsområde i Väne-Åsaka angränsar till bäcken som löper genom orten. Längs bäcken finns högre naturvärden (naturvärdesklass 2). I detaljplaneringen behöver det utredas hur nära bäcken det är lämpligt att placera ny bebyggelse. Utgångspunkten i planförslaget är att en utveckling endast är möjligt om betydande negativ påverkan kan undvikas, och även negativ påverkan av icke-betydande grad ska undvikas.

En utveckling av tätorterna enligt planförslaget innebär även att värna, utveckla och tillskapa grönska och grönområden i orterna, vilket kan ha positiva konsekvenser för djur, växter och biologisk mångfald.

Mark, jord, vatten och luft

När tätorterna utvecklas finns en möjlighet att ansluta fler fastigheter till det kommunala vatten- och avloppssystemet. Detta skulle kunna ha en positiv effekt på vattenkvaliteter. Om och när bebyggelseutveckling sker i närheten av sjöar och vattendrag behöver hänsyn tas till påverkan på dessa. Det bedöms vara möjligt att exploatera föreslagna utvecklingsområden utan att orsaka en betydande negativ miljöpåverkan i detta avseende. Behov av åtgärder och anpassning bedöms bättre i detaljplaneringen; att hänsyn ska tas framgår i planförslaget.

Jordbruksmarken är i sig en stor del av utmaningen att uppnå god miljökvalitet i sjöar och vattendrag i Trollhättan då jordbruksmarken bidrar till övergödning genom utsläpp av bland annat fosfor. Att ianspråktagande av jordbruksmark tillåts inom tätorterna bedöms inte ha en påtaglig positiv effekt på möjligheten att uppnå bättre miljökvalitet i kommunens sjöar och vattendrag. Den politiska inriktningen att värna jordbruksmark bedöms inte heller försämra denna problematik. Det finns inga ställningstaganden i översiktsplanen att skapa mer jordbruksmark, men det finns inte heller ställningstaganden i planförslaget som hindrar en sådan utveckling.

Vissa områden som pekas ut för utveckling överlappar med områden där det finns kända eller misstänkta markföroreningar. Hänsyn kan behöva tas i efterföljande planering och i genomförandeskedet för att undvika risk för exponering eller spridning.

Det föreslås inget inom tätorterna som är av sådan karaktär, läge eller omfattning att det kan antas finnas en risk för betydande negativ påverkan på luft.

Klimat

Planförslagets inriktning mot växande småtätorter och ökad bebyggelse bedöms ge negativa konsekvenser ur ett växthusgasutsläppsperspektiv. All nybyggnation innebär en klimatpåverkan genom utsläpp av växthusgaser och försvårar möjligheten att nå kommunala klimatmål. I förhållande till nollalternativet bedöms planförslaget leda till minskad klimatpåverkan då det underlättar för ökad kollektivtrafik och innebär en effektivare markanvändning.

Trollhättans mindre tätorter är generellt sett mer bilberoende än centralorten, en ökad befolkning kan antas innebära en ökning av biltrafik. Planförslaget bygger på en inriktning som skapar förbättrade förutsättningar för minskat bilberoende jämfört med nollalternativet. Tågstopp i Upphärad har särskilt stor potential att minska bilberoendet i Upphärad och ett större omland, framför allt Sjuntorp.

Landskap, bebyggelse och kulturmiljö

I takt med att tätorterna byggs ut kommer landskapsbild, bebyggelsestrukturer och kulturmiljöer att påverkas. Planförslaget har anpassats för att värna om de viktigaste karaktärsdragen i orterna och påverkan bedöms inte vara betydande. Hänsyn behöver tas i efterföljande skeden, i enlighet med planförslaget.

Störst påverkan kan förväntas i Upphärad där en större bebyggelseutveckling i samband med tågstopp föreslås. Detta innebär till stor del att jordbruksmark som är insprängd i orten kommer att utvecklas med bebyggelse vilket ändrar karaktären på orten. En sådan påverkan bedöms vara möjligt utan att de mest framträdande karaktärsdragen i Upphärad påverkas negativt.

Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön

Planförslaget innebär att såväl jordbruksmark som skogsmark tas i anspråk för ny bebyggelse. Att möjliggöra för tätorternas utveckling ses som en viktig del i att uppnå det kommunala målet om levande landsbygder samt plan- och bygglagens syfte att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö. I alla tätorter förespråkas en förtätning som tar vara på befintlig infrastruktur och som kompletterar befintlig bebyggelse med nya boendetyper så som radhus och flerbostadshus.

Vidare innebär planförslaget, likt gällande översiktsplan, att bebyggelse koncentreras till tätorterna. Samtidigt är markanspråket för tätorterna mer begränsat än jämfört med *Översiktsplan 2013: Plats för framtiden*. En koncentration av bebyggelse inom en mer avgränsad geografi innebär att större andel mark inom samhällsutvecklingsområdena behöver tas i anspråk för att tätorterna ska kunna utvecklas. Konsekvensen av denna inriktning är att värdefull natur- och jordmark utanför tätortsavgränsningarna i högre grad bevaras. Jordbruksmark av högsta värde, utifrån kommunens inventering av värdefull jordbruksmark (2023), omfattas exempelvis inte av samhällsutvecklingsområdena. Samtidigt uppstår ett behov att ta jordbruksmark i anspråk för att kunna utveckla orterna på ett sätt som håller ihop orten och undviker fragmentering.

Att prioritera tätorternas utveckling före bevarande av jordbruksmark inom samhällsutvecklingsområdet för alla mindre tätorter ger en kumulativ effekt på jordbruksmarken i kommunen. Utvecklingsområdena i tätorterna innebär sammanlagt att ungefär 55 hektar jordbruksmark kan komma att tas i anspråk fram till år 2050. Varav cirka 30 hektar är i Upphärad tätort och är kopplat till etablering av ett tågstopp i orten. Jordbruksmarken inom utbyggnadsområdena motsvarar mindre än 0,6% av jordbruksmarken i kommunen. Jämförelsevis minskade jordbruksmarken i Trollhättan mellan åren 2010–2020 med cirka 307 hektar. Trollhättans stads bedömning är att ett ianspråktagande av jordbruksmark enligt planförslaget inte innebär en betydande miljöpåverkan.

Hushållning med material, råvaror och energi

Planförslaget berör inte något kommunal vattentäkt, bergtäkt eller annat material och råvarutillgång. Planförslaget berör inte heller något område utpekat för energiproduktion.

I alla tätorter förespråkas en förtätning som tar vara på befintlig infrastruktur och som kompletterar befintlig bebyggelse med nya boendetyper så som radhus och flerbostadshus. En högre och tätar bebyggelse innebär generellt sett en lägre materialanvändning och fler boende per markyta, vilket ger bättre förutsättningar att investera i infrastruktur och service.

Upphärad föreslås växa kraftigt i samband med att orten får ett tågstopp. Detta kommer att medföra ett behov av utbyggnad av vatten- och avloppssystemet. Överföringsledningen mellan Sjuntorp och Upphärad är hårt belastad och när ledningen byts ska höjd tas för en större bebyggelseutveckling i Upphärad. Då ledningen behöver bytas oavsett om Upphärad växer eller inte är konsekvensen av planförslagets genomförande avgränsad till att ny ledning eventuellt behöver anläggas med en högre kapacitet än vad som behövs idag.

Sammanvägd bedömning av miljöeffekter

Översiktsplanens genomförande i de mindre tätorterna kan se ut på olika sätt och miljöeffekterna kommer till viss del bero på hänsynstagande i efterföljande planering och lovhantering. I dessa processer kan miljöpåverkan från åtgärder och utveckling som avviker från översiktsplanen också bedömas. Om ambitionerna och inriktningen i översiktsplanen samt gällande lagstiftning efterlevs så kommer betydande miljöpåverkan att undvikas.

Den sammanvägda bedömningen utifrån översiktsplanens inriktning, hänsynstagande och specifikt utpekade utvecklingsområden i de mindre tätorterna är att översiktsplanens genomförande inte medför en betydande miljöpåverkan.

Påverkan på miljökvalitetsmål

Nationella miljömålen

I miljökonsekvensbeskrivningen för den kommunövergripande översiktsplanen som planförslaget ändrar så görs en bedömning av hur översiktsplanen påverkar de nationella miljömålen. Ändringar och kompletteringar i planförslaget motiverar inte en annan bedömning av påverkan på de nationella miljömålen än den som gjordes då.

Läs mer i *Översiktsplan 2013: Konsekvenser av planens genomförande.*

Miljökvalitetsnormer

Den ändring av gällande översiktsplan som planförslaget innebär bedöms inte ge skäl för en annan bedömning av påverkan på miljökvalitetsnormer än den bedömning som gjordes för den gällande översiktsplanen.

Det föreslås inget i ändringen av översiktsplanen som är av sådan omfattning eller karaktär att miljökvalitetsnormer för buller eller luft riskerar att påverkas negativt.

Ett fåtal vattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer berörs av planförslaget. Bedömningen är att föreslagen markanvändning inte innebär försämrade förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormer för dessa vattenförekomster. Åtgärder som behövs för att öka förutsättningarna för att nå miljökvalitetsnormerna bedömer kommunen

bättre hanteras i andra processer.

För miljökvalitetsnormer för vatten så kommer planförslaget sannolikt bidra till att fler fastigheter och hushåll ansluts till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Detta antas ha en viss positiv effekt på förutsättningarna att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Påverkan på områden klassade enligt Miljöbalkens sjunde kapitel

Strandskyddsområde

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) i Sjölanda är utpekat i Ö*versiktsplan 2013: Plats för framtiden* och kvarstår för att möjliggöra fortsatt utveckling i Sjölanda. Tidigare utbyggnadsområde i Sjölanda har ersatts av markanvändningen samhällsutvecklingsområde som tillämpas i planförslaget. Den huvudsakliga inriktningen är fortsatt bostäder. Konsekvenser av LIS-området har redan bedömts i Ö*versiktsplan 2013: Plats för framtiden*, och påverkan på strandskyddet har inte bedömts vara betydande.

Slumpån omfattas av strandskydd och rinner genom Sjuntorp. Samhällsutvecklingsområdet för Sjuntorps tätort överlappar strandskyddet men planförslaget har inte inriktningen att utmana strandskyddet. Där utveckling kan ske inom strandskyddet, exempelvis i form av nya byggnader, handlar främst om Sjuntorps fabriker. Den utveckling av Sjuntorps fabriker som föreslås bedöms inte vara av sådan karaktär att den begränsar allemansrättslig tillgång till strandområden eller möjligheten att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv på land och i vatten.

Lerumsån omfattas av strandskydd och rinner genom Väne-Åsaka. Samhällsutvecklingsområdet för Väne-Åsaka överlappar strandskyddet men planförslaget har inte inriktningen att utmana strandskyddet.

Biotopskyddsområden

I några av tätorterna kan områden som omfattas av det generella biotopskyddet som åkerholmar, diken, odlingsrösen, stenmurar, småvatten och alléer, komma att beröras. I första hand kommer en påverkan på sådana områden försöka att undvikas, men om det inte bedöms vara möjligt krävs dispens. Förslag på lämpliga kompensationsåtgärder kommer då också att redovisas.

Naturminne

Strax utanför samhällsutvecklingsområdet i Norra Björke finns ett naturminne i form av en jättegryta. Naturminnet bedöms inte påverkas av planförslaget och hänsyn kommer att tas om och när Norra Björke växer i jättegrytans närområde.

Vattenskyddsområde

Sjuntorp, Sjölanda, Upphärad och en mindre del av Velanda låg inom området för tidigare beslut om vattenskyddsområde för Göta älv och Vänersborgsviken. I april 2025 beslutade regeringen att upphäva vattenskyddsområdet. Arbete pågår med att ta fram ett nytt förslag till vattenskyddsområde. Även om ett nytt vattenskyddsområde upprättas med samma geografiska avgränsning bedöms risken för betydande påverkan på vattenskyddsområdet som följd av planförslaget vara låg. När det finns behov kan det krävas att fastigheter inom tätorterna ansluter sig till det kommunala vatten- och avloppssystemet, vilket hanteras i enlighet med gällande lagstiftning.